

Orbán Viktor

„Tartsd meg a közösséget, és az megtart téged”

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.



Orbán Viktor

**„Tartsd meg a közösséget,
és az megtart téged”**

Impresszum

Orbán Viktor
„Tartsd meg a közösséget, és az megtart téged”

Beszéd Szűz Mária Szent Nevének Napján,
2004. szeptember 12-én Bécsben

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció Orbán Viktor Bécsben, 2004. szeptember 12-én, a Szűz Mária Szent Nevének ünnepén elmondott beszédét tartalmazza. A beszéd itteni elektronikus változata a szerző engedélyével készült. A programot lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog a szerző tulajdonában van.

A beszéd szövegét Barlay Ö. Szabolcs atya „Indítlak” nevű honlapjáról vettük át (<http://www.inditlak.hu>). A címloldal Albrecht Dürer festményének felhasználásával készült.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
„Tartsd meg a közösséget, és az megtart téged”	4

„Tartsd meg a közösséget, és az megtart téged”

Engedjék meg nekem, hogy egy kis, kizárólag személyre szabott csoda felidézésével kezdjem beszédemet. 1980-as években történt, hogy fiatal házasként feleségemmel és néhány barátunkkal hátizsákosan elindultunk Lengyelországba, hogy lássuk a lengyelek pápáját. A kommunizmus talán legreménytelenebb éveiben látni akartuk a reménység forrását, a Szent Atyát. Ott álltunk, maroknyi kis magyar sereg több százezer hívő közepette, s tudtuk: ennyi szent akarat, ennyi imádság nem mehet el a semmibe, ennek következménye kell, hogy legyen...

A személyes csoda számomra az, hogy ma itt állhatok Önök előtt, az egykori diák, majd a törvényen kívüli antikommunista ellenzék egyik vezetője, később az első szabadon választott magyar parlament képviselője, majd miniszterelnök, s most az európai kereszténydemokrácia egyik képviselője, az Önök vendége lehetek.

A nagy csoda valójában ott kezdődött, amikor az a fehér ruhás, barátságos tekintetű ember 1979-ben Rómából hazament Lengyelországba, és azt mondta a fogadására összesereglett millióknak: „Ne féljete!” És ezzel megindult a változás, megkezdődött a kommunizmus világméretű összeomlása, amely elhozta a magyaroknak a szabadságot, a magyar nemzet függetlenségét és végül Európa újraegyesítését.

Persze ennek a csodának is voltak előzményei az Önök és a mi történelmünkben is. Az előzményeket, a csoda termőtalaját azok a százak és ezrek, neves és névtelen emberek adták és adják, akik életükben úgy szolgálták népeinket, hogy hitük és elveik mellett a végsőig kitartottak. Elviselték a személyes megpróbáltatásokat, mert biztosak voltak benne, hogy személyes életük sorsa végső soron egy magasabb Hatalom kezében van. Szolgáltak ebben a hitben királyaink, politikusaink, papjaink, tanáraink s mindenekelőtt sok-sok édesanya, aki így nevelte gyermekét. Mikor emlékeznénk meg erről, ha nem a legmagasabb édesanya neve napján?!

Igen ők álltak a változások mögött! Talán nem az első sorban, talán nem a reflektorfényben, de biztos fundamentumként. Hiszen az evangéliumból tudjuk, hogy az emberek Isten iránti bizalma nélkül még Jézus sem tudott csodát tenni Názáretben.

* * *

Oszlassunk el közösen egy történelmi tévhitet. Sokan azt gondolják, hogy a világpolitika kedvezése, az elszánt reagani politika és a szovjet birodalom meggyöngyülése, a gorbacsovi peresztrojka szinte önmagában eldöntötte azt, hogy a kelet- és közép-európai térségben szabad országok jöttek létre.

A dolog azonban nem így áll. Mert ha igaz lenne, akkor ezekben az országokban a fennálló rendszer konzerválódott volna, legfeljebb szovjet befolyás nélkül. S hogy csak egyetlen példát mondjak, mai formájában ki sem alakult volna a demokrácia. De talán még a munkásárság is megmaradt volna, esetleg a stukker csövén a reform keretében egy jókora pántlikával. A dolgok azonban, mint tudjuk mindannyian, nem így történtek. Európa politikai térképét könnyű átrajzolni, a vasfüggöny vonalát egy iskolás gyerek is ki tudja radírozni. De megtenni a szükséges változásokat, és meglépni mindazt, ami egy valódi demokratikus átalakuláshoz vezet, nos ehhez már valami több kell. Elképzelés, egyéni bátorság és mindenek előtt hit. Európa keleti térfelét a negyven év szocialista zsákutcája rendkívüli mértékben visszavetette szerves fejlődésében. De abban, hogy ez alatt a negyven év alatt megőriztük eszményeinket, és figyelvén Európa boldogabbik felére, tudtuk azt is, milyen útra kellene lépnünk, rendkívüli szerepe van a hitnek. Azoknak a megvalósulásoknak, amelyek

jelzőtüzekként világítottak a diktatúra sarkkörü éjszakájában. Ilyen volt a kelet-németek 1953-as felkelése, a magyar 56-os forradalom és szabadságharc. Ilyen volt a prágai tavasz, és ilyen volt a 80-as években a lengyel Szolidaritás kiterjedt mozgalmá. De idesorolom azt a vallási mozgalmat is, a Rózsafüzér-Kiengesztelő Zarándoklatot, melynek ma vendége lehetek, hiszen nem véletlenül kezdtek el Önök 1947-ben Bécsben imádkozni, és mára az egész világon több mint 700.000 hívő teszi ezt. S bele tartozik ebbe a sorba mind az a testvéri segítség is, amit a vasfüggöny másik oldaláról, Önöktől kaptunk nem csak az 56-os menekültek idején, hanem évtizedeken keresztül. Ezért mi Önöknek örökre hálásak leszünk.

Lelki-erkölcsi értelemben a rendszerváltozás 1989. június 16-án kezdődött, amikor az 57-ben kivégzett miniszterelnököt, az egykori kommunistát, Nagy Imrét több mint 30 év után tisztességgel eltemettük. Százvezrek álltak a budapesti Hősök terén, és az egész ország ott ült a televízió képernyője előtt... ki reménnyel teli... ki félelemmel. Polgárok, akik lehet, hogy nem is tudták, csak érezték, hogy amíg halottainkat, az áldozatokat tisztességgel el nem temetjük, addig nincs lehetőség az újrakezdésre. Mint egy villám fényénél, egy pillanatra világossá vált, hogy mi a múlt és mi a jövő, – halál és születés, újjászületés. Egy nemzet ilyen pillanatokból születik, és születik újjá. Azon a napon, akikben volt hit, megtisztultak, átérték a csodát. *Első gyermekünk, aki ma az öt közül itt van velem, éppen azokban a napokban született. Ő egyidős a szabadsággal.*

És másnap már kezdődött, helyesebben folytatódott a mindennapi küzdelem a hatalom ellenőrzéséért, a gyakorlati szabadságért. Levetettük az ünneplő ruhát, leültünk tárgyalni az asztalhoz, mi, a törvényen kívüli ellenzéki pártok képviselői, én is, a magam 26 évével, szemben az állampárt képviselőivel, akikkel céljaink bizony eltértek egymástól. De volt egy közös érdekünk. Az, hogy ne omoljon vér, és ne törjön ki a forradalmi erőszak az országban. Mindenki félt. Nem is annyira egymástól, hanem attól, hogy olyan folyamatok indulnak el, amelyek kiszabadulnak a normális civilizált élet korlátai közül, és vérontásba, erőszakos cselekményekbe sodorhatnak mindannyiunkat.

Nos, a békés átrendeződés nem volt olyan békés, mint amilyennek ma sokan láttatni akarják. Csak nem volt véres. A tárgyalások célja az asztal két oldalán nem egyezett meg. Azért nem egyezett, mert az egyik fél a pártállam lebontásában volt érdekelt, a másik pedig a bontási anyag ügyes hasznosításában és eladásában. Az akkori ellenzék a körvonalazatlan jövőről gondolkodott, az állampárt pedig nagyon is kézzelfogható és elvihető jelenről. Ezért van az, hogy ma a magyar milliárdosok többsége a kommunista fészekaljából került ki. Ennyit az akkori konkrét eseményekről.

* * *

Térjünk most vissza ahhoz a hithez, mely meggyőződésem szerint az események végső mozgatórugója volt. Idézzük fel azt, hogy a diktatúrákat, különösen a kommunista diktatúrát, Magyarországon végül is két közösségtípus élte túl: *a családi és az egyházi közösségek*. Pedig ez nem az a klasszikus diktatúra volt, mely egyszerűen az emberek szabadságát kívánta elvenni. Ilyennel Európa népei többször szembenéztek történelmük során. Nem. Ez olyan diktatúra volt, mely elvette az emberek tulajdonát is, sőt új embert akart belőlük faragni, a homo sovieticust. Közép-Európából átnevelő tábort csinált. Ezt a diktatúrát – nem sérülések nélkül –, de túléltek a családok, amelyek emberek százazreinek nyújtottak érzelmi, szellemi és lelki menedéket, amikor a külvilágban a hazugság és embertelenség vihara tombolt. A történelmi egyházak pedig létükkel biztosították az embereket arról, hogy létezik, nem pusztult ki az a másik, ezeréves lelki Magyarország. Ez volt az a két közösségtípus, amely

képes volt túlélni a világ legdurvább, legbrutálisabb diktatúráját. Éppen azok maradtak meg, akiket a legradikálisabban megtámadtak.

És máris itt vagyunk a mában és a jövőben. A kérdés most már az, hogy azok a közösségek, amelyek segítettek bennünket abban, hogy a lehető legkevesebb sérüléssel éljük túl a diktatúrát, vajon képesek lesznek-e értelmet vinni a szabadságba. Most, amikor már nem megvédeni kell magunkat valamivel szemben, hanem föl kellene építeni a saját világunkat, vajon most mennyire számíthatunk ezekre a közösségekre? Ez az előttünk álló néhány esztendő egyik legizgalmasabb kérdése.

Mi közép- és kelet-európai újrakezdők, akik ismerik a keresztény hitnek ezt a megőrző erejét, azt kérdezzük: miért akarnánk mindezt a jót megvonni Európa egészétől? Miért ne törekednénk arra, hogy ez megjelenjék Európa közös alkotmányában? – kérdés itt magasodik előttünk. Lesznek-e elég erősek az európai egyházak, hogy az európai architektúrában megjelenítsék azt a hitbeli vonzást, amely saját hazájukban évszázadok óta természetes? És itt engedjünk meg magunknak önkritikus kitérőt. Bár Európában mindenki valamilyen módon a keresztény hit gyümölcseiből él, de ennek sokan már tudatában sincsenek. Ha mi nem mondjuk el nekik, ha nem teszünk tanúságot az őket is hordozó hitbeli örökségről, akkor ki fogja ezt megtenni helyettünk?

Ha pedig megpróbáljuk, akkor úgy próbáljuk-e meg a tanúságtételt, hogy azt a 21. század embere képes meghallani? Hiszen sokan, nagyon sokan belülről sükké váltak már az üzenet számára. S ha találkoznak az egyház üzenetével, az igehirdetéssel, akkor legfeljebb odáig jutnak el, ahová az egyszerű templomba járó eljutott, akit amikor a templomból hazament, s a felesége megkérdezte, hogy miről beszélt a pap, akkor csak annyit tudott mondani, hogy a bűnről. S mikor megkérdezték tőle, hogy mégis mit mondott a pap a bűnről, akkor a férj ezt válaszolta: ellenezte. (De nyugodjanak meg, ez Magyarországon történt egy protestáns kereszténnyel.)

Ebben a tekintetben Nyugat-Európa, melynek nem kellett átélnie az ateista átnevelő tábor, első pillantásra úgy tűnhet, szerencsésebb helyzetben van. Önöknél nem szűnt meg az egyházi jelenlét folytonossága, mely a bölcsőtől a koporsóig, a keresztségtől a temetésig tart. Az óvodai, az iskolai hitoktatás, a cserkészlet, az egyházak egyetemista szervezetei, a plébániák és egyházközségek ünnepei és hétköznapijai, mind-mind az emberek életének, vagy legalábbis tekintélyes részük életének középpontjában tartották a vallást. Mégis, ha alaposabban megvizsgáljuk Nyugat-Európát, akkor azt látjuk, hogy miközben a mindennapi élet színterein a vallásos értékek még mindig megbízhatóan egyben tartják a közösséget, az egyházak közéleti szerepe mintha csökkenne.

Nálunk ez másként volt, és ma is másként van. Az elnyomás és a visszaszorítottság évtizedei után talán nem túlzás azt állítani, hogy Magyarországon az elmúlt évtizedben sokak számára megtörtént az egyház „újralfedezése”. Sokaknak az egyház mindig is életük része volt. Mások a diktatúra alatt kívül maradtak a keresztény hitéleten. Egész Közép-Európában megfigyelhető, hogy újra a felfedezés erejével hat nemcsak az egyház tanítása, hanem az egyházi keretben kínált közösségi élet is. Magam is bejártam ezt az utat. – Közép-Európában és Magyarországon különösképpen is, az egyházak közéleti szerepe az elmúlt évtizedben folyamatosan erősödött, és ez a folyamat bizonyosan a jövőben is folytatódni fog. Talán ma már az sem tűnik túlságosan kockázatos kijelentésnek, hogy a történelmi egyházak a magyar közélet megkerülhetetlen szereplőivé váltak, szemben a nyugat-európai tendenciákkal.

Persze, gyakran halljuk, talán hallják itt Bécsben Önök is, hogy elavult gondolkodás az ilyen, régimódi. Valaha az ún. keresztény Európában talán szükségük lehetett a fejedelmeknek arra a meggyőződésre, hogy ők az Isten, a Gondviselés kegyelméből és

rendeléséből kormányoznak, a hívőknek pedig arra, hogy sorsuk a Gondviselés kezében van, de ma már, mondhatják és mondják is, fontosabb a képzettség, a tájékozottság, a tárgyalóképesség, médiaképesség és még sokféle tudomány. Ne keverjük össze a mindennapi élet alakítását az egyházak elvárásaival. Válasszuk el a keresztény tanítást a politikától, a gazdaságtól, a tudománytól és az oktatástól, hiszen a vallás magánügy. Nem ismeretlen ez a hang, mert bizony a mai magyar közéletben – és sajnos nem csak ott, hanem egész Európában – még mindig küzdelmes harc folyik a keresztény értékek védelméért.

Aki közéleti szereplőként vállalja, vagy csak elfogadja a „keresztény” jelzót, annak nem lesz könnyű élete a világnak ebben a sarkában, még 15 évvel a berlini fal leomlása után sem. Szinte azonnal klerikálisnak, nacionalistának, populistának – és inkább gyakrabban, mint ritkábban – antiszemitának fogják bélyegezni. Ilyen a világ ma még.

Ma, amikor a keresztény hit és értékek szerepéről beszélünk, a közéletben, sőt az állami életben is még mindig sokan vannak, akik csak megmosolyognak bennünket. De mi tudjuk, hogy valójában arról a súlyos kérdéstről van szó: lehet-e a keresztény hitre építeni a politikai cselekvést?

Induljunk ki abból, hogy a keresztényeknek az Igazságot, a nagy betűvel írt Igazságot kell követniük. A keresztények azt is jól tudják, hogy ők nem az Igazság megtestesítői. Csak a kommunisták, a bolsevikok hazudták, hogy az igazságnak van földi megtestesülése, mégpedig azok ők, személyesen. A keresztények azonban még azt is tudják, hogy nincs többféle igazság. Ez utóbbi állítás, a relativisták nagy tévedése vagy ámitása.

A keresztények tudják, hogy az Igazság létezik, sőt csak EGY Igazság létezik, és ez az Igazság lesz előbb vagy utóbb egész életük mércéje. Az Igazság megkérdőjelezhetetlen, függetlenül attól, hogy támogatja-e a többség vagy sem. A keresztény embernek mindig az Igazság felől kell közelítenie a közéleti kérdéshez, így a többség kérdéséhez is.

Európa ma olyan világ, ahol demokratikus politika uralkodik. A demokratikus politika pedig a többség felhatalmazásán nyugvó közéleti rendszer. Vagyis a demokratikus politika arról szól, hogy többséget teremtünk azon törekvések mögé, amelyet képviselünk. Legalábbis, amennyiben komolyan gondoljuk, hogy hivatásunk az emberek életének jobbá tételében áll, és ezt a hivatást nem akarjuk elveszíteni. A közéletben, de leginkább a politika világában, a többség nélkül az embert erőfeszítései a legjobb esetben is csak tiszteletreméltóak – és valljuk be – kevésbé eredményesek. A többséget lehet – tévesen – a politika végső céljának tekinteni. Mi azonban a munka szükséges és elkerülhetetlen eszközét látjuk benne. A többség bármilyen szilárd alapja is a demokráciának, számunkra nem elegendő. Az európai kereszténydemokrata gondolkodás szerint az a felelősségünk, hogy az igazság érvényesülése érdekében a többségért a lehető legtöbbet tegyük.

* * *

A mi hivatásunk is, hogy visszasegítsük régi, bevált forrásokhoz a közéletet, s ránk vár az a feladat is, hogy a közös magyar közéletben Magyarországon és Európában is megmutassuk, ha tudjuk, hogy végső soron a végső dolgok nem a mi, s nem is ellenfeleink kezében vannak, akkor sokkal erősebb lesz bennünk a felelősség.

S itt álljunk meg egy pillanatra. A mai modernnek mondott ember erről is épp az ellenkezőjét gondolja. A keresztény bölcsességet nehéz belátni és nehéz megérteni. Hogy is szól ez? „Ha tudjuk, hogy végső soron a dolgok nem a mi kezünkben vannak, akkor sokkal erősebb lesz bennünk a felelősség!”

Ezeket a dolgokat magától nem érti és nem is tudhatja az ember. Az ilyen tudás hitben és tapasztalatban születik. Mert mi is az 1989–90 tapasztalata? Adott volt néhány, sorsunkat meghatározó tényező ritka kedvező együttállása: Reagan ereje, Gorbacsov reformjai, a kelet-európai népek passzív és aktív ellenállása, az uralkodó elit bizonytalansága és gyengesége, a Szent Atya önmaga felajánlása... *De mindez önmagában semmit sem ér. Csoda mindezekből úgy lesz, hogy Isten kegyelme azzá teszi. Akik ezt egyszer megtapasztalták, azok tudják, hogy végső soron az ilyen csodákból élünk.*

Mi tett képessé Európában néhányakat, ezeket, milliókat, ha nem is mindenkit, arra, hogy nem adják fel a reményt a változásban? Talán az a bizalom, hogy ha én minden áldatlan körülmény ellenére teszem azt, ami jó és szükséges, ha nem arra várok, hogy majd csak megváltozik a helyzet nélkülem is, ha elvállalom, és megcsinálom, ami rám van bízva, hogy elhiszem, hogy a dolgok végső soron a Gondviselés kezében vannak, ha belátom, hogy itt állok, és másként nem tehetek, akkor eljön a változás. Akkor a rossz körülmények is eszközök lehetnek a lélek nemesedéséhez és a gonosz dolgok is jóra fordulhatnak, s még az ellenfeleink is utunkra segíthetnek bennünket. *Akik hisznek a szeretet és összefogás erejében, azoknak a nehézségek is javukra válnak. Ez a közös közép-európai tapasztalat.*

* * *

Tisztelt Ünneplő Gyülekezet! A csoda ünneplése közben sem felejtkezhetünk el arról, hogy bár a szabadság 1990-ben megérkezett, a Fal leomlott ugyan, a koporsó beszentelt földbe került, de a leomló fal bizony sokakra ráomlott, s ugyanakkor nem sikerült eltemetni mindent, ami a múlthoz köt minket. Az újjászületés fájdalma nem érint egyformán minden embert, de nekünk, keresztényeknek nem lehet közömbös a rendszerváltozás veszteségeinek sorsa. 1990 után gazdasági visszaesés következett be Magyarországon, s csak 2000-ben értük el újból az 1989-es fejlettségi mutatókat. A valódi élet világában, különösen Kelet-Magyarországon a családok egy újkori gazdasági drámát szenvedtek el. A szabadság nem a szociális igazságosságot hozta, hanem rögzítette a szociális igazságtalanságot. Még ma is a magyar emberek fele él rosszabbul, mint 1989 előtt! Alig ocsúdtunk fel a diktatúrából, szembe találtuk magunkat a piac törvényének könyörtelen fogyasztási kényszerével. Bár Önök sokkal jobban élnek, mint mi, ez már mégis közös problémánk, a most újjáépülő Európa közös népeinek közös problémája.

Eddig a diktatúra fenyegette közösségeinket. Most azt látjuk, hogy a piacok világa sem veszélytelen, az is megtámadja a közösségeket. Természetének megfelelően az emberi kapcsolatokat adásvételi kapcsolatokra alakítja át. Miközben a közösségekben a szeretet, az összetartozás és a közös értékek a meghatározók, ezek fűzik össze a család és a nemzet tagjait, a piacok olyan emberi alkotások, amelyek azt is felélhetik, ami táplálja őket. Pedig éppen ezekben a közösségekben születik meg az a tudás, az az értékrend, amelyet aztán a gazdasági életben is használnak.

Ez a modernkori fogyasztói társadalom természete. Ellene érvelni felesleges. Ám az embereket és az ő közösségeiket a piac érdekében is meg kell védenünk ettől a hatékony időgéptől. A civil közösségek sokat segíthetnek: feltárhatják a piac korlátlan működésének veszélyeit, jelezhetik a rombolás helyét és mértékét. De a modern állam segítsége nélkül szétporlasztanák őket a piacok. Ezt a veszélyt Európa sem hagyhatja figyelmen kívül. Éppen ezért az Európai Uniónak a jövőben kettős stratégiát érdemes követnie. Erősítenie kell a nemzetek természetes közösségeiben rejlő védőrendszerét, és fel kell építeni egy saját, európai intézményekben testet öltő védőrendszert is. A kommunizmus bukása arra tanított meg bennünket. *Tartsd meg a közösséget, és az megtart téged. Vedd meg a közösséged és az majd megvéd téged.* Csoda, hogy ez sikerült.

De erre a csodára, a közösség megszabadító és a szabadságot megtartó erejére ma is szükségünk van. Ezért imádkozni és dolgozni sohasem fölösleges. Kívánom, hogy az Önökkel együtt imádkozó százezrek imája meghallgatásra találjon! Meg lehet élni a tegnapi csodákból, egy 15 évvel ezelőtti csodából? Megélni nem lehet, de élni, táplálkozni lehet belőle. Különösen azoknak, akik az elmúlt 15 évben sem egyszerűen ebből akartak megélni, hanem imádkoztak és dolgoztak újabb csodákért... és nem felejtették el Isten kegyelmét.